

Lời giới thiệu

Các em thân mến,

Em nhìn xem, thiên nhiên của nước ta tươi đẹp biết bao. Đó là nơi cư trú ngàn đời của người Việt, và cũng là nơi cư trú của muôn loài sinh vật. Từ núi đến sông, từ đồng bằng đến vùng cao, từ hải đảo đến đất liền, chỉ cần để ý kĩ một chút, em sẽ nhìn thấy các bạn sinh vật sống bên cạnh chúng ta, đặc biệt là các bạn chim.

Việt Nam chúng ta có khu hệ chim vô cùng phong phú, nhiều màu sắc độc đáo, do nằm trải dài qua nhiều vĩ độ, có rất nhiều sinh cảnh sống khác nhau từ vùng hải đảo xa xôi đến các bãi triều ven biển, từ vùng đồng bằng rộng lớn đến ao hồ, đầm, sông suối, các cánh rừng nguyên sinh kéo dài từ bờ biển lên đến các đỉnh núi cao. Việt Nam đã ghi nhận hơn 900 loài chim khác nhau, đứng thứ ba tại khu vực Đông Nam Á về mức độ đa dạng loài.

Tuy nhiên, hiện nay tình trạng săn bắn, bẫy bắt, buôn bán và tiêu thụ các loài chim hoang dã đang diễn ra rất phổ biến, dẫn đến sự biến mất của nhiều loài chim quý hiếm, sự vắng đi tiếng hót ngay cả ở các làng quê. Những chế tài xử lí các trường hợp săn bắn chim trái phép dường như chưa đủ để ngăn chặn tình trạng này.

Nhưng chế tài dù có mạnh đến mấy cũng không thể thay thế được ý thức của người dân, đặc biệt là các em – thế hệ tương lai của đất nước. Em cần hiểu rằng đời sống của loài chim gắn với tự do và bầu trời, vậy nên việc bắt chim, dù với mục đích là để nuôi, để chăm sóc đều là không cần thiết. Việc làm đó có thể khiến em vui, nhưng chắc chắn con chim được em nuôi sẽ không vui đâu.

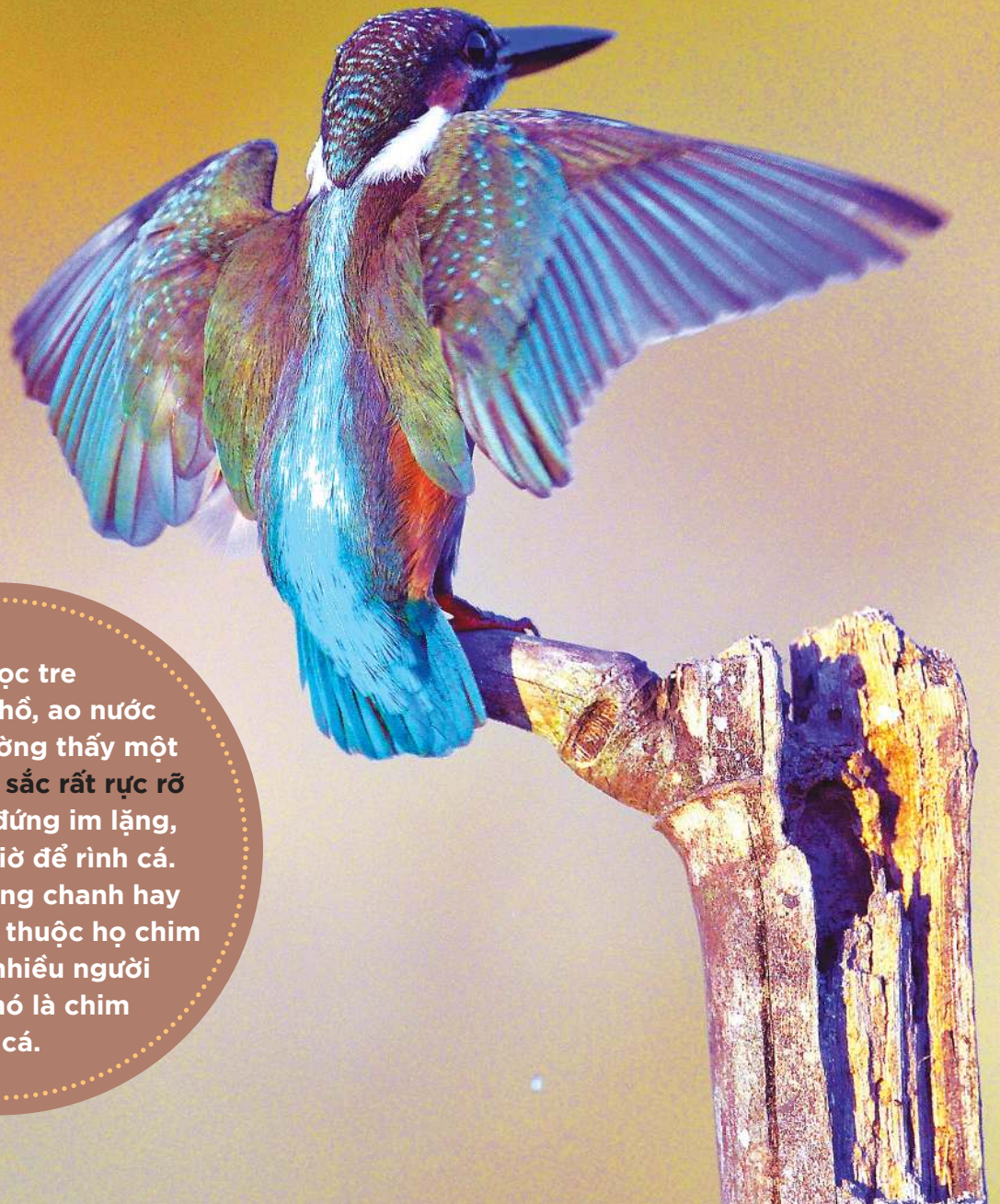
Khác với nhiều cuốn sách ảnh giới thiệu với các em về các loài chim trên thế giới, *Những cánh chim hoang dã - 45 loài chim đẹp Việt Nam* mà em đang cầm trên tay giới thiệu với em 45 loài chim phổ biến ở nước ta. Có thể em đã gặp chúng trong tự nhiên rồi đấy, chỉ là em không biết tên và không hiểu về đời sống của chúng mà thôi. Với cuốn sách này, em sẽ được làm quen với những người bạn biết bay, không chỉ biết tên, mà còn biết về hình dáng, màu sắc, tập tính, thói quen và sự phân bố của họ tại các vùng miền khác nhau của Tổ quốc. Thông qua gần 200 bức ảnh về các loài chim từ phổ biến đến quý hiếm, qua lời mô tả đơn sơ, mộc mạc, hi vọng tác giả Sao Hôm sẽ truyền được cho em tình yêu thiên nhiên, tình yêu dành cho các loài chim Việt, từ đó em sẽ có ý thức hơn trong việc bảo vệ, bảo tồn các loài chim hoang dã nói riêng và các loài động vật hoang dã nói chung.

Tiến sĩ Lê Mạnh Hùng

Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam (VAST)

Chi hội trưởng Chi hội Nghiên cứu và Bảo tồn Chim Việt Nam (VBCS)

BỔNG CHANH

Trên cọc tre ven bờ một hồ, ao nước có cá, em thường thấy một chú chim màu sắc rất rực rỡ đậu trên. Nó đứng im lặng, có khi hàng giờ để rình cá. Đó là chim bống chanh hay là chàai chàai. Nó thuộc họ chim bói cá nên nhiều người quen gọi nó là chim bói cá.

Bồng chanh trống và mái giống nhau, lưng và cánh có màu xanh biếc, bụng màu cam thẫm, đầu có vệt trắng trên trán chạy dài xuống dưới cằm. Mỏ nó rất dài và mắt rất tinh có thể nhìn xuyên qua làn nước để thấy cá tôm bơi bên dưới.

Khi nhìn thấy cá, thoắt một cái nó phóng vút xuống nước nghe một tiếng “chủm”, rồi ngay sau đó ngoi lên khỏi mặt nước và bay trở lại cành cây, chúng thường thành công với một chú cá nhỏ ngậm trong miệng.

Bồng chanh làm tổ trong các hang đào vào vách đất hay gò đất ven các bờ sông, hồ, ao gần giống như bói cá nhỏ.

Ở nước ta, các em có thể thấy bồng chanh khắp các vùng đồng bằng từ Bắc vào Nam.

BÓI CÁ NHỎ

Thỉnh thoảng
trên một hồ nước
thoáng rộng, từ trên cao,
em thấy một chú chim trắng
đốm đen đập cánh tại chỗ như một
chiếc máy bay trực thăng, mỏ rất dài
và mắt sáng quắc nhìn xuống mặt hồ.
Rồi bất thình lình chú lao thẳng
xuống mặt nước từ độ cao 5 mét,
sau đó bay vọt lên với một
con cá kẹp trong mỏ. Đó là
chim bói cá nhỏ.

Bói cá nhỏ cùng kiếm ăn ven sông hồ ao vùng đồng bằng như bồng chanh (xem trang 4). Gọi nó là bói cá nhỏ để phân biệt với loài bói cá giống như vậy nhưng lớn hơn gọi là bói cá lớn.

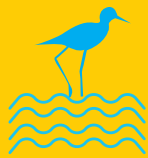
Bói cá nhỏ có màu lông trắng với những đốm đen phân bố đều khắp cả thân. Tuy gọi là bói cá nhỏ, nhưng kích thước nó lớn gấp đôi bồng chanh.

Bói cá nhỏ có nhiều lúc đi theo đàn lên đến 5 con, nhưng khi săn mồi, chúng phân tán ra từng con riêng rẽ và bay tại chỗ trên cao nhìn xuống mặt nước. Nếu bồng chanh phóng xuống bắt cá từ các cành cây, cọc tre thì bói cá nhỏ phóng xuống săn mồi từ trên không.

Bói cá nhỏ làm tổ trong hang đào vào vách đất hay gò đất cao ven sông nhỏ hay hồ, ao. Do vậy chúng có mặt khắp vùng đồng bằng từ Bắc vào Nam ở nước ta.

MỤC ĐỒ VUI

1. Các em kể ra tên một số loài chim nước có trong sách!

2. Các em liệt kê ra có bao nhiêu loài chim định cư, bao nhiêu loài chim di cư và bao nhiêu loài chim có cả quần thể định cư và di cư?

3. Có 45 loài chim trong sách được xếp vào 20 họ, các em hãy kể tên 20 họ chim đó!

Ngoài phần lớn ảnh của tác giả, sách còn dùng một số ảnh của các nhiếp ảnh gia sau đây:
NGUYỄN BIỆU, VÕ RIN, PHƯỢNG NGUYỄN, SƠN GIÁP, LÊ VĂN THỌ,
LÊ TUẤN ANH VÀ NGUYỄN PHI SƠN

Sách tham khảo: Tiến sĩ Lê Mạnh Hùng (chủ biên),
CÁC LOÀI CHIM VIỆT NAM, Nhà xuất bản Thế giới, 2021

Những cánh chim hoang dã

© Huỳnh Ngọc Sao Hôm

Xuất bản theo Hợp đồng sử dụng tác phẩm giữa Tác giả và Nhà xuất bản Kim Đồng, 2021

Mục lục

Bồng chanh / Common Kingfisher	4
Bói cá nhỏ / Pied Kingfisher	6
Cà kheo / Black Winged Stilt	8
Cắt Amur / Amur Falcon	10
Chim sâu lưng đỏ / Scarlet Backed Flowerpecker	12
Cu luồng / Emerald Dove	14
Đầu riu / Eurasian Hoopoe	16
Đớp ruồi cằm đen / Fujian Niltava Flycatcher	20
Đớp ruồi họng vàng / Tykell'Blue Flyctcher	22
Đớp ruồi vàng / Yellow Rumped Flycatcher	24
Đớp ruồi xanh gáy đen / Black Naped Monarch	26
Đớp ruồi xanh xám / Verditer Flycatcher	28
Đuôi cụt đầu đỏ / Blue Pitta	30
Đuôi cụt bụng vàng / Bar Bellied Pitta	32
Đuôi cụt đầu hung / Rusty Napped Pitta	34
Đuôi đỏ núi đá trán xám / Daurian Redstart	36
Đuôi đỏ đầu xám và đầu trắng / Water Redstarts	38
Gà lôi hồng tía / Siamese Fireback	40
Gà tiền mặt đỏ / Germain's Peacock Pheasant	42
Giẻ cùi bụng vàng / Yellow Breasted Magpie	44
Hoét đá họng trắng / White Throated Rock Thrush	46
Hoét xanh / Blue Whistling Thrush	48
Hoét vàng / Orange Headed Thrush	50